

Maatwerkplan ganzenakkoord 2024 - 2029

WBE DUURSWOLD BEHEER VAN STANDGANZEN IN DE PROVINCIE GRONINGEN

Actiepunt uit vergadering Gak d.d. 11-03-2024

In de vergadering van het GAK is de richting van dit maatwerkplan voor beheer standganzen vastgesteld. De Fbe Groningen wordt gevraagd om conform dit plan een verruiming van de huidige ontheffing aan te vragen. Gelijktijdig werken de faunacommissie van de Wbe, Terreinbeherende organisatie(s) en Landbouw dit maatwerkplan in detail uit.

MAATWERKPLAN

1. INLEIDING	3
1.1 Achtergronden en aanleiding	3
1.2 Doelen	3
1.3 Standganzen	4
1.4 Exoten en verwilderde boerengans	4
1.5 Aanpak	4
1.6 Belangrijke voorwaarden	4
1.7 Discussie	5
1.8 Conclusies	5
1.9 Leeswijzer	5
2. GEBIEDSKARAKTERISTIEKEN	6
2.1 Hondshalstermeer	6
2.2 Moerasgordel midden Groningen	7
2.3 Landbouwgebieden	9
3. GEREEDSCHAPSKIST MAATREGELLEN	10
4. UITWERKING TOEPASBARE MAATREGELLEN MAATWERKPLAN	11
4.1 Afschot door bejaging	11
4.2 Verjaging	12
4.3 Afschot van koppelvormers	12
4.4 Ruivangsten	13
4.5 Legselbehandeling (nestbehandeling)	13
4.6 Overzicht maatregelen per locatie	14
5. PLANNING & INITIATIEFNEMERS	15
6. RISCOPARAGRAAF	16
7. BEGROTING	17
8. LITERATUUR, VERWIJZINGEN EN ACTIEPUNTEN	18

1. INLEIDING

Voor u ligt het eerste maatwerkplan uit het ganzenakkoord 2024 - 2029¹ die in opdracht van het GAK² is geschreven. Dit maatwerkplan beschrijft het beheer van standganzen, exoten, landelijk vrijgestelde soorten en verwilderde (hybride)boerenganzen in het werkgebied van de Wbe Duurswold³.

Dit maatwerkplan is tot stand gekomen dankzij samenwerking van de partijen van Staatsbosbeheer, landbouwers die ervaring hebben met schade door standganzen en de Wbe Duurswold. (Actie: gaan we organiseren).

Ganzen zijn in de wet beschermd en alleen onder strikte voorwaarden zijn beheermaatregelen, waarbij ganzen worden gedood, toegestaan. Daarvoor moet duidelijk zijn dat de beheermaatregel nodig is, er geen andere bevredigende oplossing bestaat en dat de staat van instandhouding van de soort niet verslechterd.

Preventieve maatregelen worden niet beschouwd als overtreding van de wettelijke bescherming die ganzen genieten. De toepassing van deze maatregelen vereist dus geen vergunning in het kader van de omgevingswet. Deze preventieve maatregelen vallen onder de verantwoordelijkheid van de grondgebruiker en worden standaard ingezet bij het aanvragen van de ontheffingen.

In dit maatwerkplan richten wij ons op het gebiedsniveau van de natuurgebieden van de moerasgordel midden Groningen, het Hondshalstermeer en de omliggende landbouwgebieden. In de uitwerking van dit maatwerkplan zijn aanpassingen nog mogelijk.

Bij de uitwerking van dit plan hebben we gebruik gemaakt van de **maatwerkplannen zomerganzen midden-Groningen en Hondshalstermeer en Nonnegaat (2014 - 2018)** behorende bij het vorige Groninger ganzenakkoord, onze eigen praktijk ervaringen en de uitwerking van het “ganzenplan” van de samenwerkende provincies⁴.

1.1 Achtergronden en aanleiding

Partijen van dit ganzenakkoord⁵ spreken de urgentie uit om tot een betere balans tussen beschermen van trekganzen en beheren van standganzen te komen. Dit betekent dat er gezien de huidige schadeontwikkelingen – binnen het wettelijk kader – **een intensivering van het beheer van standganzen nodig is**. Daarbij erkennen de partijen de noodzaak om tot gezamenlijke oplossingen te komen ten aanzien van de uitwerking van dit akkoord.

1.2 Doelen

Eén van de uitgangspunten van het akkoord van 2014 was het terugbrengen van de feitelijk uitgekeerde schade door overzomerende ganzen tot het schadeniveau van 2005 (grauwe gans) en 2011 (brandgans). Dit doel verliezen we niet uit het oog. In dit nieuwe ganzenakkoord sturen we aan op de “totale schade”, in plaats van alleen de uitgekeerde schade. Dit doen we omdat bij de “uitgekeerde schade” ook de beleidskeuzes zoals eigen risico en stijgende graspijzen een rol kunnen innemen.

Het doel is stapsgewijs terugdringen van gewasschade door ganzen, en dit doel willen we o.a. bereiken door:

- Planmatig en stapsgewijs voorkomen verdere groei van de populatie standganzen.
- Legselbeheer en gecoördineerd afschot van koppelvormende grauwe ganzen.
- Nadruk op het zoveel mogelijk beperken van populaties van exoten en verwilderde boerenganzen.

Tijdens de monitoring en tussentijdse evaluaties van dit ganzenakkoord kunnen de bovenstaande maatregelen door het GAK bijgestuurd worden.

1.3 Standganzen

Standganzen (of zomerganzen) zijn ganzen die in Nederland broeden en hun jaarcyclus (vrijwel) volledig in of nabij Nederlandse broedgebieden voltooien. Standganzen zijn hoofdzakelijk grauwe ganzen, een kleine maar toenemende populatie bestaat uit kolganzen en brandganzen. Uit onderzoek⁶ (Sovon Vogelonderzoek, 2022) blijkt dat ca. 70% van de winterpopulatie grauwe ganzen hier jaarrond verblijven.

1.4 Exoten en verwilderde boerengans

De provinciale aanwijzing/opdracht voor bestrijding van exoten en verwilderde boerenganzen blijft gehandhaafd. Exoten en verwilderde boerenganzen mogen met alle wettelijk toegestane middelen, jaarrond, worden bestreden met de kanttekening dat de rust van trekganzen te allen tijde gegarandeerd blijft. Daarbij moeten we de landelijke vrijgestelde soort van de canada-gans niet vergeten.

1.5 Aanpak

- Er worden op voorhand geen middelen of methoden voor schadebestrijding uitgesloten. De gereedschapskist⁷ zoals geformuleerd onder het G7-akkoord vormt het uitgangspunt.
- Het beheer is op detailniveau, per gebied, in matrix (fig. 3) uitgewerkt.
- Het beheer in dit maatwerkplan wordt jaarlijks in het GAK geëvalueerd en bijgesteld.
- De genoemde 5 pilots zijn bedoeld om de impact van het ganzenakkoord te versterken, waar mogelijk worden deze pilots ingezet. In het Gak wordt de inzet van de pilots jaarlijks geëvalueerd en waarnodig bijgesteld.

1.6 Belangrijke voorwaarden

- De benodigde grondgebruikersverklaring voor standganzen, vrijgestelde soorten en exoten wordt gedurende de duur van dit ganzenakkoord door de partijen van dit ganzenakkoord afgegeven. Waardoor er geen administratieve stagnaties ontstaan. **Hierbij is het uitgangspunt dat dit geen afbreuk doet aan de natuurdoelstellingen in het terrein.**
- Het jaarrond beheer van standganzen is toegestaan van 1 uur voor zonsopgang en 1 uur na zonsondergang⁸. Voor vrijgestelde soorten geldt landelijke wet- en regelgeving.
- Lokganzen en (akoestische) lokinstrumenten zijn het gehele jaar toegestaan⁹.

1.7 Discussie

Invullen

1.8 Conclusies

1. Er wordt een ruime ontheffing aangevraagd voor de uitvoering van dit maatwerkplan. Waarbij uit de beschikbare middelen door werkgroep (Tbo, Wbe en Landbouw) een keuze gemaakt welke maatregelen specifiek per gebied worden ingezet (maatwerk).

Aanvullen

1.9 Leeswijzer

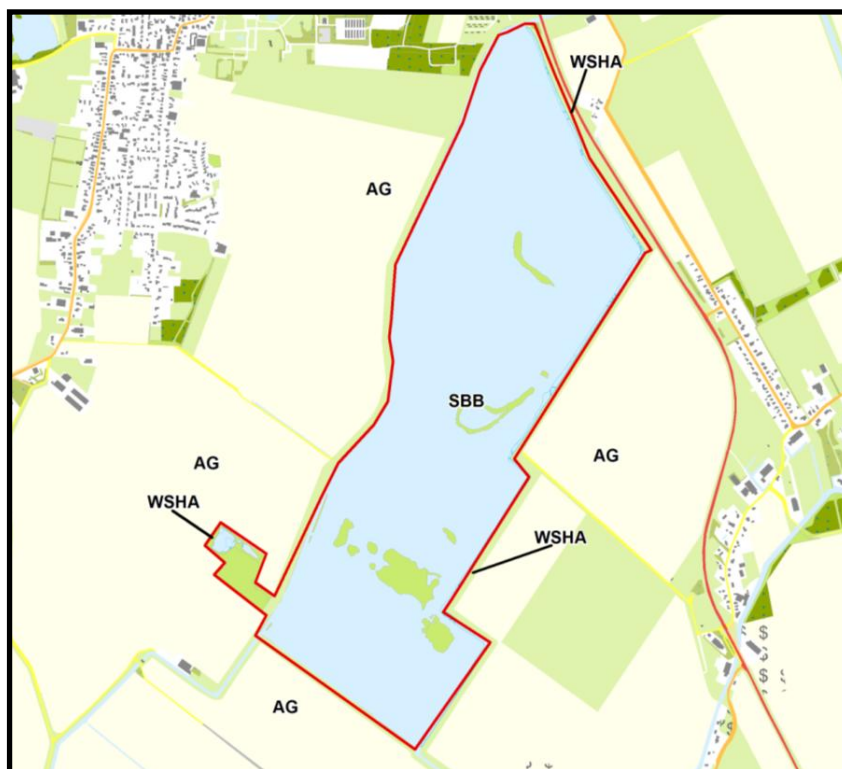
In paragraaf 2 worden de 'gebiedskarakteristieken' van de specifieke deelgebieden beschreven en middels kaarten weergegeven. In paragraaf 3 benoemen we de maatregelen uit de G7-gereedschapskist. En in paragraaf 4 beschrijven we de uitwerking van de bovengenoemde maatregelen op gebiedsniveau van natuur- en landbouwgebieden. In de hoofdstukken 5,6 en 7 worden de planning, risico's en begroting beschreven. In hoofdstuk 8 worden de literatuurlijst, de verwijzingen en acties benoemd.

2. GEBIEDSKARAKTERISTIEKEN

In deze paragraaf worden met name de verschillende karakteristieken van de (natuur)gebieden beschreven die onderdeel zijn van dit maatwerkplan.

2.1 Hondshalstermeer

Het Hondshalstermeer is een 155 hectare groot natuurontwikkelingsgebied, gelegen aan de zuidkant van het dorp Wagenborgen in Oost-Groningen. Het meer is in 1981 aangelegd tijdens de ruilverkaveling Nieuw Scheemda op laag gelegen marginale landbouwgronden. Door kades op te werpen en enkele eilanden aan te leggen ontstond, na aansluiting op de Oldambtboezem, een zeer ondiep meer met meerdere kleine eilandjes. Het totaal oppervlak van deze eilandjes is circa 13 hectare, op deze eilandjes vindt geen beheer plaats. Om afkalving van de dijklichamen tegen te gaan zijn halverwege de jaren negentig, aan de noord- en noordoostkant van het meer, vooroevers van stortsteen en schanskorven gemaakt. In deze vooroevers heeft zich een riet- en moerasvegetatie ontwikkeld. Het Hondshalstermeer is in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer. De kades en graslandstrook rondom het meer (10 ha.) zijn eigendom van het Waterschap Hunze en Aa's. Op dit terrein is een fietspad gelegen dat circa driekwart van het meer omvat. Het gebied wordt omgrensd door landbouwgronden, voornamelijk akkerland en een aantal percelen grasland. Het Hondshalstermeer is gelegen in het werkgebied van de WBE Duurswold en grenst in het noordoosten aan de WBE's Oldambt en Meedhuizen. In figuur 1 is de ligging van het gebied weergegeven.

Figuur 1

2.2 Moerasgordel midden Groningen

Met de moerasgordel Midden-Groningen wordt in dit maatwerkplan een aaneenschakeling van natte natuurontwikkelingsgebieden bedoeld die zich uitstrekt van het dorp Kolham tot aan het Schildmeer. Hierbij gaat het om de terreinen Tetjehorn, Rijpema, Woudbloem, Haansvaart, Westerpolder en Dannemeer. Onderstaand volgt een korte beschrijving van deze terreinen, een overzicht met de ligging van de terreinen is weergegeven in figuur 2. De grauwe gans is sinds 1992 broedvogel van de moerasgordel Midden Groningen (het Schildmeer).

Tetjehorn is een 160 hectare groot natuurontwikkelingsgebied, gelegen aan de noordkant van het Schildmeer. Het gebied is tussen 1998 en 2002 aangelegd op voormalige landbouwgronden. Tetjehorn bestaat voor circa 80 hectare uit extensief grasland dat wordt beheerd middels seizoen begrazing door runderen, en voor 60 hectare uit ondiepe plassen met rietvegetaties en plaatselijk pitrus, lisdodde en opslag van wilg. Verder behoort tot dit gebied een akkerlandperceel ter grootte van 20 hectare met een functie als foerageergebied voor ganzen en eenden.

De **Westerpolder** is een natuurontwikkelingsgebied ter grootte van 228 ha. dat bestaat uit graslanden met verschaalde en verruigde delen (196 ha) en ondiepe plassen en verlandingsvegetaties (32 ha.). Het geheel heeft een weids- en open karakter. Inrichting van het gebied heeft plaatsgevonden in 2002. Hierbij is percelering en reliëf van het oudste deel van het terrein, dat al sinds de jaren '80 eigendom van Staatsbosbeheer is, intact gebleven. Het grootste deel van het terrein wordt jaarrond begraasd met een kudde Hereford-koeien. In sommige terreindelen vindt beweiding van schapen plaats, andere (ruige) terreindelen worden bij wijze van overgangsbeheer gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd.

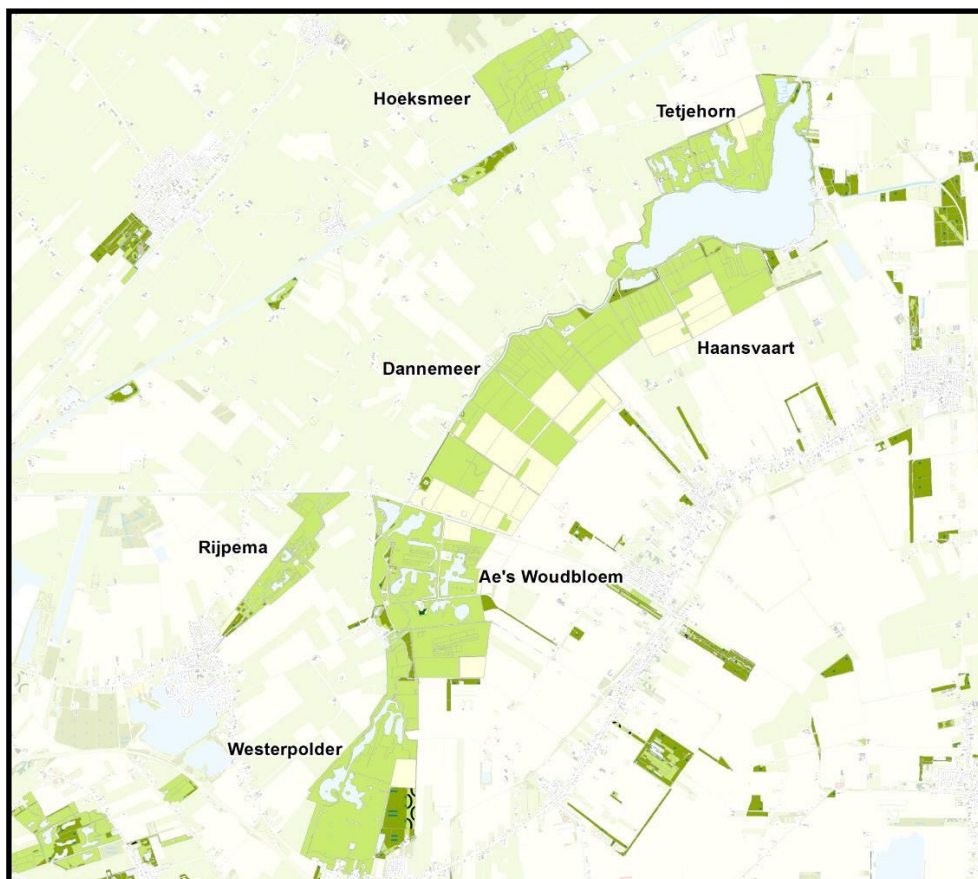
Rijpema is een circa 100 hectare groot natuurreservaat gelegen aan de noordoostkant van het dorp Harkstede. Het gebied bestaat uit een complex van bos, rietuigten, gras, water op veen of klei. Door het gebied lopen fiets- en voetpaden.

Haansvaart is een circa 100 hectare groot natuurgebied gelegen aan de zuidkant van het Schildmeer. Het gebied is genoemd naar het gelijknamig kanaal, de Haansvaart, welke tussen 1866 en 1867 is aangelegd om vruchtbare wierdegrond vanaf het Schildmeer naar landbouwgronden bij Hellum te transporteren. Het natuurgebied bestaat uit een complex van bos, rietuigten, gras, water op veen of klei. Ook liggen hier graslandpercelen met een doelstelling voor weidevogels en wintergasten.

Het gebied **Ae's Woudbloem** is een 370 hectare groot natuurontwikkelingsgebied dat bestaat uit bos (10 ha.), graslandreservaat (263 hectare) en natte schrale delen met verlandingsvegetaties. Graslanden tussen de Scharmer Ae en Slochter Ae zijn sinds de jaren '80 als reservaatgronden in eigendom van Staatsbosbeheer. Tijdens de grootschalige inrichting van dit gebied in 2004 is hier het originele verkavelingspatroon met oude petgaten gehandhaafd gebleven. Het gebied wordt beheerd middels veebegrazing (seizoen, jaarrond en nabeweiding) aangevuld met maaien en afvoeren. De botanisch meest waardevolle percelen worden gemaaid

met een rupsmaaier. Ae's Woudbloem wordt doorsneden door doorgaande wegen en waterschapssloten met een polderpeil. Verder zijn in het gebied een aantal fiets- en wandelpaden aangelegd.

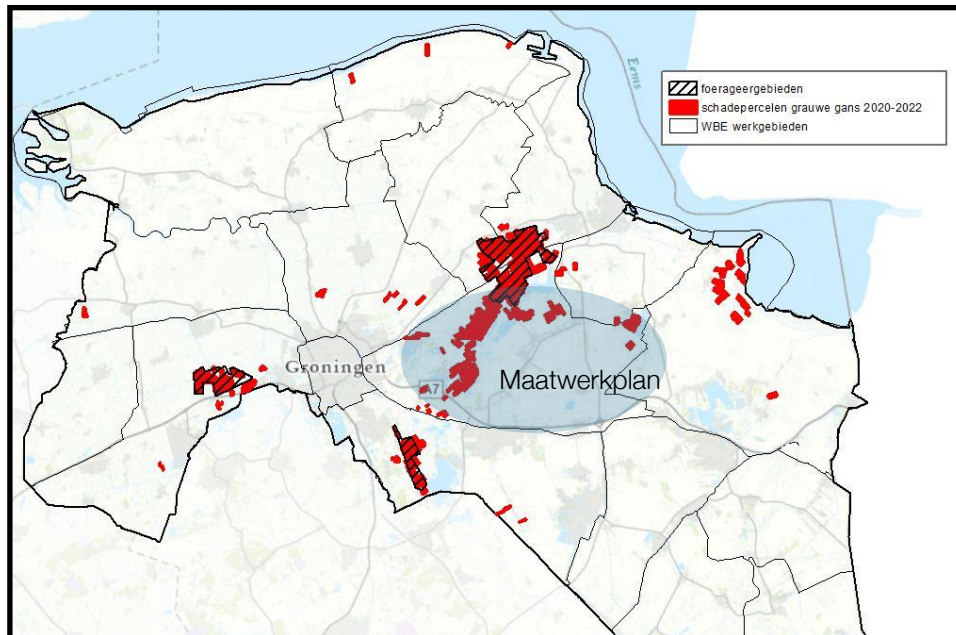
Dannemeer is een waterrijk natuurgebied in aanleg ten westen van de dorpen Slochteren en Schildwolde in de gemeente Slochteren. Inrichting van het gebied is in 2010 gestart en zal medio 2014 voltooid zijn. Het Dannemeer vormt met een oppervlak van 525 hectare de laatste schakel in realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur Midden-Groningen. Natuurdoeltypen die hier worden nagestreefd zijn veenmoeras een combinatie met plas/ drasgebieden, broekbos en open water. Dit gebied is inmiddels van betekenis voor water- en moerasvogels.

Figuur 2

2.3 Landbouwgebieden

Landbouwgebieden die met name in de omgeving van de bovengenoemde natuurgebieden liggen zijn extra kwetsbaar voor ganzenschade. De onderstaande kaart geeft een overzicht van de getaxeerde schadepercelen binnen dit maatwerkplan (bron: BIJ12). Een van de actiepunten uit het ganzenakkoord is het inventariseren van de specifieke schade door ganzen in de provincie Groningen. Vervolgens dienen de maatwerkplannen hierop afgestemd te gaan worden.

Percelen getaxeerde ganzenschade 2020 - 2022

Actiepunt: check op dit gebied, moet de grens van de Wbe Duurswold wel de grens van dit maatwerkplan zijn?

Bijvoorbeeld de akkerbouwgebieden die grenzen aan het Hondhalstermeer (Wbe Oldambt) en het Nonnegaat. (Wbe Meedhuizen of Oldambt)? De landbouw wil dit graag meenemen. Voorleggen aan Wbe Oldambt en Meedhuizen.

3. GEREEDSCHAPSKIST MAATREGELEN

In het ganzenakkoord is afgesproken dat voor regulatie en preventie van schade door standganzen en exoten maatregelen uit de gereedschapskist (IPO & Ganzen 7, 2013) kunnen worden toegepast. Hiervoor is een document opgesteld waarin twaalf maatregelen beschreven zijn die zich richten op het verminderen van schade door ganzen. De gereedschapskist is een handreiking bij het opstellen van maatwerkplannen en geeft een overzicht van de maatregelen die kunnen worden ingezet op lokaal niveau. Genoemde maatregelen voldoen aan het Richtsnoer Ganzendoden (Raad voor de Dierenaangelegenheden, 2012). De op lokaal niveau getroffen maatregelen zullen vaak bestaan uit een mix van één of meerdere maatregelen. Uitvoering van de maatregelen gebeurt op basis van een door het GAK goedgekeurd maatwerkplan dat is opgesteld in samenwerking met de lokale Wbe en TBO. In de onderstaande matrix (figuur 3) is de toepasbaarheid van de G7-maatregelen voor dit maatwerkplan getoetst. Voor een technische beschrijving van de maatregelen wordt verwezen naar de gereedschapskist.

Toetsen van onderstaande methoden door werkgroep (TBO, Wbe en Landbouw).

Methoden:	Toets uitvoerbaarheid:
Afschot door bejaging	
Ruivangsten	
Behandeling van eieren	
Vergiftiging	
Ganzenflappen	
Fertiliteit beïnvloeding	
Verjagen	
Opvanggebieden zomerganzen	
Kuiken werend raster	
Aanpassen habitat	
Waterpeilfluctuaties	
Predatiedruk	

Figuur 3

4. UITWERKING TOEPASBARE MAATREGELEN MAATWERKPLAN

In deze paragraaf worden de maatregelen beschreven die in dit maatwerkplan uitgevoerd kunnen worden. In de daarop volgende matrix worden de maatregelen per gebied uitgewerkt.

4.1 Afschot door bejaging

Afschot door bejaging grijpt niet alleen direct of indirect in op de levensverwachting van deze ganzen, maar ook op hun gedrag. Het aantal dieren dat een gebied gebruikt is over het algemeen negatief gerelateerd aan afschot-intensiteit¹⁰ (Fox & Madsen, 1997); hoe intensiever het afschot, hoe minder ganzen het gebied gebruiken¹¹ (Ebbinge, 1991). Ganzen leren van eerdere ervaringen en kunnen dus gedragspatronen aanpassen¹² (Klaassen et al., 2006). Afschot kan dus via twee wegen effectief zijn voor het reduceren van schade, namelijk door reductie van het aantal ganzen en door het verjagende effect dat het afschot heeft. Het gebruik van (kunst)lokganzen speelt bij afschot een cruciale rol, omdat het leidt tot een verkleining van de schietafstand¹³ (Noer et al., 2007). Boven een schietafstand van 40 meter was de kans vrijwel nihil dat een schot dat het dier raakte, het onmiddellijk zou doden¹⁴ (Noer et al., 2006).

Individueel afschot door bejaging op “jachtveld-niveau” vindt plaats in samenwerking tussen de grondgebruiker en de jager. De grondgebruiker is vrij om meerdere grondgebruikersverklaringen aan verschillende jagers af te geven. Deze jagers zijn niet altijd lid van de Wbe.

Georganiseerd afschot in natuurgebieden (fig. 3) vindt plaats op initiatief van de faunacommissie van de Wbe en in samenspraak met de terreinbeherende organisatie. Vooraf vindt een schouwing van de vluchtroutes plaats en vervolgens wordt hierop wel of geen actie gepland.

Een pilot middels een provinciale aanwijzing / opdracht voor standganzen, waardoor de effectiviteit van de schadebestrijding gaat toenemen. Dit kan door de afschotperioden- en tijdvakken voor afschot standganzen te verruimen (jaarrond) en ook jaarrond kunstlokganzen en (mechanistische) lokinstrumenten toe te staan (inclusief schadebestrijding in de natuurgebieden).

4.2 Verjaging

Verjaging van ganzen heeft enkel als doel (grote) groepen dieren te verjagen, waarbij vaak is toegestaan enkele dieren te doden (behalve tijdens de winterrust op niet-kwetsbare gewassen). Vanwege de dodelijke dreiging die de dieren ervaren zou dit de effectiviteit van verjagen verhogen. Hiervoor is duidelijk gemaakt dat afschot niet alleen het aantal ganzen kan beïnvloeden maar ook het gedrag. Het is bekend dat vooral sociaal georganiseerde dieren die in groepsverband foerageren, zoals ganzen, een hoog lerend vermogen hebben. Verschillende onderzoeken laten zien dat dit een effectieve maatregel kan zijn om schade aan gewassen te beperken¹⁵ (Aarseth, 2023; Månsson, 2017). Toch blijkt niet uit alle onderzoeken even duidelijk het effect. Studies in de provincie Friesland vonden geen bewijs dat verjaging met ondersteunend afschot het percentage kolganzen en brandganzen op gangbaar boerenland significant verlaagde¹⁶ (Kleijn et al., 2009). In de Hoeksche Waard is het effect van niets doen en verschillende verjagingsregimes met elkaar vergeleken¹⁷ (Lensink et al., 2014). Om te voorkomen dat verjaagde ganzen even verderop bij de burens weer neerstrijken, zal het verjagen uit gebieden waar ze ongewenst zijn planmatig en gecoördineerd moeten plaatsvinden. Het zal ook frequent en verspreid over 24 uur moeten plaatsvinden gedurende een langere periode. Met een dergelijke gecoördineerde aanpak¹⁸ blijkt het mogelijk ganzen daadwerkelijk te weren uit bepaalde gebieden¹⁹ (Bos & Stahl, 2003; Klaver & Egas, 2023). Het meest effectief bleek een gecoördineerde aanpak van verjaging door grondgebruikers en afschot door jagers (bejaging); intensief wanneer het nodig is, extensief wanneer het kan. *In de implementatie van dit maatwerkplan gaan we uit van de maatregel verjagen zonder afschot. Dit doen we omdat we in het beheerplan voor standganzen een strikte scheiding hebben tussen verjagen (zonder afschot) en bejagen (met afschot).*

Een pilot van de Fbe / provincie door inzetten verjagingsteams (zonder ondersteunend afschot). Aanstellen coördinator en telefoonnummer voor oproepen verjagingsteam(s). Verjagingsteams krijgen een vergoeding per actie. Verjaging zonder ondersteunend afschot is vooral bedoeld voor het voorkomen of verminderen van schade gedurende de winterrust op niet-kwetsbare gewassen (bijvoorbeeld overjarig grasland).

4.3 Afschot van koppelvormers

In het vorige ganzenakkoord is in het begin kleinschalig uitvoering gegeven aan het afschieten van koppelvormers. Dit vraagt echter een goede en betere voorbereiding waarbij in een pilot geëxperimenteerd moet gaan worden met afschot van koppelvormers met zowel hagel- en kogelgeweren (incl. geluiddemper).

In de kernen van de broedgebieden zal afschot met kogelgeweren plaatsvinden en aan de randen (dijken) van de gebieden zal afschot met hagelgeweren gaan plaatsvinden op foeragerende koppelvormers en later ook op koppelvormers met opgroeiende ganzenkuikens.

Georganiseerd afschot van koppelvormers vindt plaats op initiatief van de faunacommissie van de Wbe en in samenspraak met de terreinbeherende organisatie.

Een pilot door afschot koppelvormers en afschot koppelvormers met opgroeiende ganzen. Afschot vindt plaats in de randen van de natuurgebieden, waarbij gebruik gemaakt wordt van het kogelgeweer met geluiddemper.

4.4 Ruivangsten

Door de jaarlijkse rui van de slagpennen kunnen ganzen drie tot vijf weken niet vliegen²⁰ (Kahlert, 2006). Rui van broedende en niet-broedende vogels vindt plaats op verschillende locaties²¹ (Madsen et al., 1999). Dit komt doordat broedende vogels ten tijde van de rui samen met hun nog niet vliegvlugge kuikens op geschikte opgroeilocaties nabij de broedplekken blijven. Niet-broedende ganzen zoeken optimale ruilocaties uit waarbij veiligheid van groter belang is dan het voedselaanbod. In de maanden mei, juni en juli ruien standganzen (ieder in hun eigen ritme) en kunnen ze worden gevangen om vervolgens met behulp van CO₂ te worden gedood²². Tijdens de rui zijn ganzen relatief eenvoudig en met minimale verstoring voor de omgeving te vangen met een vangkraal. Voor de uitvoering van deze beheermaatregel wordt een gespecialiseerd bedrijf ingeschakeld. Wel is uit onderzoek gebleken dat het doden met oplopende CO₂- concentraties meer stress veroorzaakt bij de individuele gans dan een goed geplaatst schot²³ (Sharp & Saunders, 2011).

Staatsbosbeheer heeft in dit werkgebied recente ervaringen opgedaan met het vangen en ringen van groepen standganzen.

4.5 Legselbehandeling (nestbehandeling)

Legselbehandeling wordt in veel provincies in Nederland op basis van ontheffingen en/of vrijstellingen

Een pilot door de standganzen tijdens de rui te vangen en te doden.

toegepast om schade te bestrijden. De gedachte is dat dit een diervriendelijke manier is om groei van de populatie te voorkomen, dan wel om de populatie (lokaal) te beperken. Bij deze methode worden in de broedperiode nesten opgespoord en eieren behandeld om te voorkomen dat ze uitkomen. Er wordt een klein gaatje in het ei geprikt, of de eieren worden met olie behandeld. Dit laatste voorkomt dat er zuurstof in het ei komt waardoor de ongeboren vrucht niet verder ontwikkelt. Door de eieren verder intact te laten, wordt voorkomen dat de broedende gans een vervolglegsel begint. Legselbehandeling op de huidige wijze, **waarbij een aantal eieren in het nest niet behandeld worden, blijkt in de praktijk geen invloed te hebben op de omvang van de populatie ganzen.** Alleen in kleine populaties in een stedelijke omgeving waar broedgelegenheid beperkt is kan het een zinvolle maatregel zijn om schade en overlast te verminderen. **Wij denken dat er innovatieve mogelijkheden zijn (inzet drone) om de legselbehandeling intensiever uit te voeren waarbij 100% van de nesten gevonden gaan worden en 100% van de eieren behandeld gaan worden. Waardoor de impact van de maatregel legselbehandeling ook voor grotere gebieden effectief kan gaan worden. Dit willen we in de onderstaande pilot gaan onderzoeken.**

Een pilot om de ganzennesten met een drone te vinden en de eieren gelijktijdig te behandelen met maisolie (zie bijlage voor pilot opdracht).

4.6 Overzicht maatregelen per locatie

De onderstaande matrix (figuur 3) geeft de inzet weer van de maatregelen per gebied, inclusief de status van: “uitvoeren, niet uitvoeren en onderzoeken”.

Invullen onderstaande maatregelen door werkgroep (TBO, Wbe en Landbouw)

Methoden:	Honds- Halster- Meer	Tetje-horn	Wester- polder	Rijpema	Haans- vaart	Ae's & Woud- bloem	Danne- meer	Land- bouw- gebied	Stedelijk- gebied & dorpen
Afschot									
Afschot koppelvormers									
Ruivangsten									
Behandeling van eieren		Pilot							
Verjagen zonder ondersteunend afschot (verjagingsteams)									

Figuur 3 (groen = uitvoeren, rood = niet uitvoeren, oranje = onderzoeken)

5. PLANNING & INITIATIEFNEMERS

Methoden:	Planning	Initiatiefnemers	Opmerkingen
Afschot standganzen, vrijgestelde soorten, exoten en verwilderde boerenganzen	Jaarrond	Wbe Fbe Sbb	Grondgebruikersverklaring SBB Ontheffing Uitwerking 'beheercombinatie' door faunacommissie Wbe
Afschot koppelvormers in natuurgebieden	01-02 t/m 01-04	Wbe Fbe Sbb	• Offerte voor pilot • Aanvraag ontheffing geluiddemper Fbe/SBB
Ruivangsten	Zomer	Fbe Sbb	• Ontheffing voor pilot • Offerte voor pilot
Behandeling van eieren	Voorjaar t/m 01-04	Sbb Wbe	• Offerte voor pilot • Ontheffing voldoet
Verjagen zonder ondersteunend afschot	Jaarrond	Fbe	• Aanstellen coördinator, verjagingsteams verspreid over de provincie (24/7) • Offerte voor pilot

6. RISCOPARAGRAAF

Risico's :	Effecten:	Maatregelen:	Initiatiefnemer:
Onvoldoende of geen budget voor pilots	Doelstellingen ganzenakkoord worden stapsgewijs niet gehaald	Bijstellen doelstellingen en rapporteren aan GS	Gak en Fbe
Randvoorwaarden ontheffingen en grondgebruikersverklaringen	Doelstellingen ganzenakkoord worden stapsgewijs niet gehaald	Bijstellen doelstellingen en rapporteren aan GS	Fbe
Onvoldoende zicht op grondgebruikersverklaringen landbouwpercelen	Doelstellingen ganzenakkoord worden stapsgewijs niet gehaald	Ontwikkel App die eenvoudig is te gebruiken en een koppeling heeft met Frs en Srs. Onderzoeken mogelijkheden van inzetten beheercombinaties en aanwijzingen.	Gak en Fbe
Administratieve lasten worden niet verkleind (actiepunt ganzenakkoord).	Onvoldoende inzicht in schadebestrijding.	Ontwikkel App die eenvoudig is te gebruiken en een koppeling heeft met Frs en Srs.	Gak en Fbe
Vogelgriep	Geen afvoer van geschoten ganzen	Kadaverbakken plaatsen op verschillende plaatsen en laten afhalen door Rendac	Fbe
Onvoldoende afzet geschoten ganzen	Negatieve publiciteit	Samenwerking met andere provincies voor verwerking ganzen in diervoeders.	Fbe
Niet of te weinig communiceren	Negatieve publiciteit	Opstellen communicatie plan	Fbe en provincie

7. BEGROTING

Invullen onderstaande kosten door werkgroep (TBO, Wbe en Landbouw)

Activiteiten:	Kosten (Euro):	Opmerkingen:
Afschot standganzen, vrijgestelde soorten en exoten	7.500 / jaar	Kosten coördinatie & materialen, opstellen plannen, etc.
Pilot afschot koppelvormers	Pm	Offerte opvragen
Pilot ruivangsten	Pm	Offerte opvragen
Pilot behandeling van eieren	Pm	Offerte opvragen
Pilot verjagen <u>zonder</u> ondersteunend afschot ganzen	Pm	Zie begroting pilot Friesland
Verwerking ganzen in de voedselketen of afvoeren	Pm	Offerte opvragen
Ontwikkelen app voor monitoring en verminderen administratieve lasten	Pm	Offerte opvragen
Secretariaatswerkzaamheden, vergaderkosten & rapportages	5.000	Facturering op basis van strippenkaart
Externe communicatie	Pm	Offerte opvragen

8. LITERATUUR, VERWIJZINGEN EN ACTIEPUNTEN

¹ Ganzenakkoord 2024 - 2029

² Ganzen afstemming kader van de provincie Groningen (GAK)

³ Wildbeheereenheid Duurswold

⁴ Ganzenplan samenwerkende provincies

⁵ Ganzenakkoord

⁶ Sovon vVogelonderzoek, 2022, "Nederlandse Grauwe Ganzen zijn tegenwoordig grotendeels standvogel (Voslamber et al. 2010, Voslamber & Koffijberg 2018) en vormen dan ook een belangrijk deel van de bij ons aanwezige overwinteraars. Analyses van Kleijn et al. (2012) lieten zien dat tussen 2001 en 2009 het aandeel Nederlandse broedvogels in de overwinterende populatie groeide van 30% naar 69%, en dit aandeel is sindsdien vermoedelijk verder toegenomen (met regionale variatie) (Buij & Koffijberg 2019)." Een actiepunt is het navragen bij de onderzoekers wat het beeld in de provincie Groningen specifiek is geweest.

⁷ Gereedschapskist GZ

⁸ ontheffing aanpassen (provinciale opdracht / aanwijzing voor standganzen)

⁹ ontheffing aanpassen (provinciale opdracht / aanwijzing voor standganzen)

¹⁰ Fox & Madsen, 1997, Behavioural and distributional effects of hunting disturbance on waterbirds in Europe: implications for refuge design. *Journal of Applied Ecology*, 34, 1–13.

¹¹ Ebbinge, 1991. The impact of hunting on mortality rates and spatial distribution of geese wintering in the Western Palearctic. *Ardea*, 79.

¹² Klaassen et al., 2006. Behavioural and fitness consequences of disturbance for geese along their spring flyway. *Journal of Applied Ecology*, 43. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2664.2005.01109.x>

¹³ Noer et al., 2007. Reducing wounding of game by shotgun hunting: effects of a Danish action plan on pink-footed geese. *Journal of Applied Ecology*, 44(3), 653–662. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1365-2664.2007.01293.x>

¹⁴ Noer et al., 2006. *Anskydning af vildt. Konklusioner på undersøgelser 1997-2005*. https://www2.dmu.dk/1_viden/2_publicationer/3_fagrappporter/rapporter/fr569.pdf

¹⁵ Aarseth, 2023; Månsson, 2017. Complete seasonal surveillance of Greylag Goose (*Anser anser*) foraging behavior on dairy grassland and the effect of limited lethal scaring. *European Journal of Wildlife Research*, 69(3), 53. <https://doi.org/10.1007/s10344-023-01680-4>. Lethal scaring – Behavioral and short-term numerical response of greylag goose *Anser anser*. *Crop Protection*, 96, 258–264. <https://doi.org/10.1016/j.cropro.2017.03.001>

¹⁶ Kleijn et al., 2009. Evaluatie Opvangbeleid 2005-2008 overwinterende ganzen en smienten. Deelrapport 9. Effectiviteit verjaagmethoden in foerageergebieden met speciale aandacht voor verjaging met ondersteunend afschot. <https://edepot.wur.nl/12277>

¹⁷ Lensink et al., 2014. Effectiviteit verschillende regiems van verjaging en afschot in relatie tot schade aan akkerbouwgewassen. In de Hoekse Waard 2012-2013. <https://www.bij12.nl/assets/FF-105-12-Effectiviteit-van-verjaging.pdf>

¹⁸ Actie Fbe Groningen

¹⁹ Bos & Stahl, 2003; Klaver & Egas, 2023. Creating new foraging opportunities for Dark-bellied Brent Branta bernicla and Barnacle Gees Branta leucopsis in spring. Insights from a large-scale-experiment. *Ardea*, 91(2), 153–165.

²⁰ Kahlert, 2006. Effects of feeding patterns on body mass loss in moulting Greylag Geese *Anser anser*. *Bird Study*, 53(1), 20–31. <https://doi.org/10.1080/00063650609461412>

²¹ Madsen et al., 1999. Goose populations of the Western Palearctic. *Wetlands International*.

²² Actie: Fbe Groningen en provincie, ontheffing verlenen (doden ganzen met koolmonoxide)

²³ Sharp & Saunders, 2011. A model for assessing the relative humaneness of pest animal control methods. In *Second edition*. Australian Government Department of Agriculture, Fisheries and Forestry, Canberra, ACT.